

Lorenzo Viotti

Reserveer nu uw volgende concert op [orkest.nl](https://www.orkest.nl)

Lorenzo Viotti dirigeert Stravinsky en Gerswhin

Chef-dirigent Lorenzo Viotti en wonderklarinettist Andreas Ottensamer zijn goede vrienden. In dit 'Stravinsky-meets-jazz'-programma spat het speelplezier van het podium af. Zeker in het *Concerto for Clarinet* van Artie Shaw waarin Viotti laat zien dat hij naast dirigent ook een swingende drummer is.

vr 13 mei 2022, 20.00 u

Philharmonie Haarlem

za 14 mei 2022, 20.15 u

ma 16 mei 2022, 20.15 u

Het Concertgebouw

Adams - Two Fanfares: Short Ride in a Fast Machine

Stravinsky - Symfonie in drie delen

Stravinsky - Scherzo à la russe

Bernstein - Prelude, Fugue and Riffs

Gerswhin - Fantasy Overture (arr. A. Morley)

Shaw - Concerto for Clarinet

Nederlands

Philharmonisch Orkest

Lorenzo Viotti, dirigent

Andreas Ottensamer, klarinet

Nederlands
Philharmonisch
Orkest

Programmatoelichting

Sibelius Vioolconcert

Michael Sanderling, dirigent
Emmanuel Tjeknavorian, viool

za 23 | ma 25 april
Het Concertgebouw

Yakult

[orkest.nl](https://www.orkest.nl)

Programma

Jean Sibelius (1865 - 1957)

Violconcert in d, op. 47 (1904 - 1905)

Allegro moderato
Adagio di molto
Allegro ma non tanto

Pauze

Pjotr Iljitsj Tsjaikovski (1840 - 1893)

Symfonie nr. 4 in f, op. 36 (1877 - 1878)

Andante sostenuto - Moderato con anima
Andantino in modo di Canzona
Scherzo. Pizzicato ostinato. Allegro
Finale. Allegro con fuoco

Nederlands

Philharmonisch Orkest

Michael Sanderling, dirigent
Emmanuel Tjeknavorian, viool

za 23 april 2022, 20.15 u

ma 25 april 2022, 20.15 u

(einde concert ca. 22.00 u)

Het Concertgebouw

Extra

De ontmoeting
za 23, ma 25 april, 19.40 u

Sibelius en Tsjaikovski

Toen Jean Sibelius eind van de 19e eeuw voor het eerst op het muziektoneel verscheen, was Pjotr Iljitsj Tsjaikovski al een van de bekendste componisten uit die tijd. Sibelius kende de muziek van Tsjaikovski goed. Als Finlands nationale componist had hij weinig op met het Rusland dat zijn land overheerste, maar de Russische muziek, zeker die van Tsjaikovski, maakte indruk. 'Er is veel van die man dat ik in mijzelf herken', schreef hij aan zijn vrouw.

Driedelige rapsodie

Jean Sibelius werd sinds zijn patriottische *Finlandia* uit 1900 door zijn landgenoten op handen gedragen, maar hij was bepaald niet gelukkig. Voor de componist was 1903 een donker jaar. Hij was soms weken van huis en verloor zichzelf in dure restaurants met enorme diners en grote hoeveelheden drank. Zijn vrouw Aino smeekte hem steeds om weer naar huis te komen, maar vaak zonder succes. Ondanks alle ellende moest Sibelius blijven componeren om de exorbitante restaurantrekeningen te betalen. Hij stortte zich op het componeren van een violconcert, een oude liefde. Als tiener studeerde hij viool en droomde hij van een solocarrière. Hij auditeerde zelfs bij de Wiener Philharmoniker, maar hij werd afgewezen. Ondanks dat de successen in zijn violcarrière uitbleven, wist Sibelius wel hoe hij een duivels moeilijk solostuk voor het instrument moest componeren. Het *Violconcert* dat hij begin 1904 voltooide, is een grillige driedelige rapsodie waarin de violist tot de grenzen van zijn mogelijkheden wordt uitgedaagd. Daar kwam nog bij dat Sibelius zich in de orkestpartij niet had beperkt tot begeleiding van de solist, maar er een echt symfonisch stuk van had gemaakt. De uitvoering van het werk had daardoor heel wat voeten in de aarde.

Gehaaste première

Voor de première had Sibelius de Duitse violvirtuoos Willy Burmeister op het oog, maar die bleek niet beschikbaar. Omdat hij dringend om geld verlegen zat en het concert niet wilde uitstellen, koos hij voor een andere solist. Victor Nováček was een uitstekend concertviolist, maar hij kon - mede door de zeer korte voorbereidingstijd - de lastige noten onmogelijk aan. De première werd

een groot fiasco. Sibelius was geërgerd, maar vroeg zich ook af of hij de solopartij niet te moeilijk had gemaakt. Hij nam het *Vioolconcert* onder handen en maakte een nieuwe versie die hier en daar iets makkelijker was. Er kwam een nieuwe uitvoering, dit keer met het Berlijnse Hoforkest en niemand minder dan Richard Strauss als dirigent. De geschiedenis herhaalde zich. Opnieuw was Willy Burmeister op de geplande datum niet beschikbaar en opnieuw wilde Sibelius niet wachten op de solist. Hij liet het werk uitvoeren door de concertmeester van het orkest, Karel Halíř. Burmeister was woedend en wilde nadien nooit meer iets met het stuk van doen hebben. Sibelius droeg het later op aan het Hongaarse wonderkind Franz von Vecsey, nog maar dertien jaar oud, die het kort daarna speelde.

Penvriendin

In de tijd dat Pjotr Iljitsj Tsjaikovski werkte aan zijn *Symfonie nr. 4*, trouwde hij met een leerlinge van hem, al was het maar om alle geruchten rond zijn homoseksualiteit de kop in te drukken. Na een half jaar gaf Tsjaikovski, een volledige zenuwinzinking nabij, het huwelijk alweer op. Toch was het een vrouw die voor een groot deel van zijn leven aan zijn zijde stond. Hoewel de twee elkaar nooit ontmoette en slechts per brief contact met elkaar hadden, was de steenrijke Nadezjda von Meck een vertrouwde vriendin aan wie hij zonder terughoudendheid zijn hart kon luchten. Hij schreef haar uitgebreid over zijn dramatisch verlopen huwelijk, maar ook over het voltooiën van zijn nieuwe symfonie. Hij vertelde haar hoe de vier delen van het werk en de thematiek nauw verbonden waren met de wanhoop die hij op dat moment voelde.

Noodlotsmotief

Het trompetsignaal waar de *Symfonie nr. 4* mee opent, symboliseert het noodlot dat hem zijn hele leven achtervolgde. In alle delen is het een leitmotiv: een thema dat telkens weer terugkomt. In het eerste deel hangt dat noodlot als een zwaard van Damocles boven de componist, ook al maakt hij het met wat lichtere thema's minder dreigend. In het daaropvolgende langzame deel ziet hij het leven in een stroom van herinneringen aan zich voorbij gaan. Alsof de drank hem heeft verdoofd, lijkt hij in het derde deel zijn ellende even te vergeten. 'Kop op', schrijft Tsjaikovski aan Nadezjda over de finale. 'Trek er op uit, zoek andere mensen op en geniet van hun vreugde. Pak jezelf bij elkaar en zeg niet dat alles in de wereld slechts kommer en kwel is. Vreugde is een

simpele, maar grote kracht. Vreugde is gelukkig zijn met anderen. Leven is nog steeds mogelijk.' Of het hem lukt? Bijna. Aan het eind klinkt nog even het noodlotsmotief waarmee de symfonie begon, maar dat kan de juichende stemming van de slotmaten niet wegnemen.

Tekst: Kees Wisse

Michael Sanderling

Biografieën

Michael Sanderling, dirigent

De befaamde dirigent Kurt Sanderling bracht zijn drie zonen de liefde voor het vak bij. Dat gold ook voor zijn jongste zoon Michael Sanderling. Aanvankelijk had hij een carrière als cellist, maar in 2000 stapte hij over op orkest-directie toen hij min of meer bij toeval een concert leidde bij het Berliner Kammerorchester. Sindsdien maakt Sanderling furore als dirigent. Van 2006 tot 2011 had hij de leiding over de Kammerakademie Potsdam. Daarna was hij tot 2019 chef-dirigent van de Dresdner Philharmonie, waarmee hij opnames maakte van de complete symfonieën van Beethoven en Sjostakovitsj. Als gastdirigent werkte hij samen met gerenommeerde orkesten, waaronder het Gewandhausorchester Leipzig, het San Francisco Symphony Orchestra en het Koninklijk Concertgebouworkest. De afgelopen jaren dirigeerde hij veelvuldig het Luzerner Sinfonieorchester. Met ingang van dit seizoen is Sanderling chef-dirigent van dit orkest.

Emmanuel Tjeknavorian, viool

De Oostenrijkse violist Emmanuel Tjeknavorian won in 2014 de derde prijs op de International Fritz Kreisler Competition en een jaar later de tweede prijs bij de gerenommeerde International Jean Sibelius Violin Competition in Helsinki. Hij stond op het podium met onder meer het London Philharmonic Orchestra, het Gewandhausorchester Leipzig en het National Symphony Orchestra in Washington. Ook was hij al eerder te gast bij het Nederlands Philharmonisch Orkest. Dit seizoen is hij als 'Artist in Association' regelmatig te gast bij het Württemberg Chamber Orchestra. Voor zijn eerste cd ontving hij een OPUS Klassik Preis. Op zijn meest recente cd speelt hij vioolconcerten van Sibelius en zijn vader Loris Tjeknavorian. In Wenen heeft hij zijn eigen radioprogramma onder de noemer 'Der Klassik-Tjek'. De laatste jaren profileert Tjeknavorian zich ook als dirigent en leidde onder meer het Tonkünstler-Orchester Wien en het Sinfonieorchester Basel.

Masterminds over Sibelius

In deze podcast hoor je meer over de mens achter de grote componist. Musicoloog Kees Wisse en podcastmaker Botte Jellema duiken samen in het vaak complexe leven van de grote meesters in de klassieke muziek. De aflevering over het leven en de muziek van Jean Sibelius is nu te beluisteren in diverse podcastapps of via [orkest.nl/sibelius](https://www.orkest.nl/sibelius).

Klassieke muziek voor iedereen. Maakt u het mogelijk?

Bij ons krijgt iedereen de kans om te ervaren wat klassieke muziek met je doet. We verwelkomen jaarlijks duizenden kinderen, leiden getalenteerde dirigenten en orkestmusici op en spelen niet alleen op de prestigieuze podia van Het Concertgebouw en De Nationale Opera, maar ook voor buurtbewoners in onze eigen NedPhO-Koepel, in poptempel Paradiso voor nieuw publiek en met kleine ensembles in zieken- en verzorgingshuizen. Geniet u van onze concerten en gunt u dit iedereen? Kijk op [orkest.nl/steun](https://www.orkest.nl/steun) wat u als Vriend of Geefkringlid kunt doen.

